

dalje s simpatijami. Komaj čakamo, kaj bo . . . In — kdo zmaga? Lučkov! Trpkost se nas polasti, pa ne toliko radi Lučkova, (ta že itak nima ničesar več izgubiti pri nas), ampak na dvo-boj s a m. In kako tudi ne! Dvoboj, ki v svoji razsodni „pravičnosti“ daje zmago — Lučkovu . . . No, Lučkov vseeno ne doseže tega, kar je želel, spoštovanja pri občinstvu in ljubezni pri Maši, nevesti ubitega Kisterja! — Celotni vtisek „Prkonjice“ je ugoden.

„Zapisci suvišna čovjeka“ so pisani v podobi dnevnika gladko in zanimivo. Turgenjev je mojster v izbiranju prizorov, ki res spadajo k povesti in nam pomalem a vztrajno odpirajo pogled v idejo, ki jo je objel pisatelj v svoji koncepciji in nam jo misli končno v vsej celoti in jasnosti postaviti pred oči. Junak črtice — sam se imenuje „suvišen čovjek“, ker nima značaja, da bi zbujal pozornost in bi ga družba upoštevala — je v nekem oziru blag značaj, ki bi se žrtvoval za Lizo, da bi jo rešil iz pogube, katera ji preti iz razmerja do kneza N. Toda Liza ceni tisti na zunaj mogočni in malo afektirani nastop kneza N. bolj ko mirni značaj „suvišnoga čovjeka“. (Nekaj sličnega kot v „Prkonjici“). No, Liza ni srečna. Zunanji blesk moti; ni vse zlato, kar se sveti.

„Tri susreta“ je lepa črtica. Vsa stvar ima neko mistično ozadje, neko nejasnost položaja, ki pa prav radi tega vleče in zanima. Čitatelju se godi kakor junaku črtice, ki nekaj doživlja in se srečuje z nekimi ljudmi, a je vse tako skrivnostno, da pride in izgine kakor sen . . . Črtica je zanimiva, a posebnega jedra nima.

„Mumu.“ Slika, kratka sicer, (najkrajša v zbirki) a lahko bi se reklo — najboljša. Nekaj pristno ruskega, a zraven, rekel bi — pristno slovenskega. Prestavite jo in dajte jo v roko ljudstvu, in stavim, da bo ugajala. A berite jo sami in imeli boste umetniški užitek! „Mumu“ je res nekaj krasnega. Ko bi naša „Slovenska Matica“ ali pa „Družba sv. Mohorja“ izdajala kako „Slovansko knjižnico“, bi morala priti „Mumu“ na vrsto med prvimi!

„U predvečerje“ se nam pripoveduje nekam na dolgo in široko. Najdaljša je v zbirki, a gledé umetniške vrednosti se nam zdi, da zaostaja za drugimi.

Turgenjev, v kolikor se dá posneti iz imenovanih črtic, je umetnik, ki smatra umetnost za poklic in ki ustvarja resno in s preudarkom. Hrepeni po idealu, a ideal mu je le bolj naravni človek — človek sam na sebi. Do nadnaravnega elementa v človeku se Turgenjev ne povzpne tako lahko. Dušo secira do zadnjih nians; na človeku vidi dobro in slabo stran. Navdušuje se za dobro in svari pred hudim,

a le bolj z naravnega, rekel bi — laiškega stališča. Za čednost se vnema, ker je lepa sama na sebi; podli značaji so mu zoprni, ker odbijajo že po svoji naravi. Taka je tudi morala njegova. Zeló veliki pregreški se mu zdé greh; a če bi bil kdo prišel takrat, ko je povest pisal in bi mu bil rekel, da to in ono tudi ne gre — tedaj, stavim, ne bi bil Turgenjev tega verjel in pomilovalno bi bil zmajal z glavo . . . Toda lasciven Turgenjev v omenjenih črticah ni. Brez dvoma je dobiti dovolj zdravega jedra v njih. „Matica Hrvatska“ naj zbira in izbira le še dalje dela slovanskih pisateljev! Potrebujemo dobrih spisov v prevodih, zlasti ruskih. P. P.

Češka književnost.

Dr. Josef Kalousek: **Obrana knižete Václava Svatého** proti myšlenkám a křivým úsudkům o jeho povaze. 2. rozmn. vydání. S titul. obrazem a 28 obrázky v textu. — Prva izdaja „Obrany“ je izšla l. 1872., in šele zdaj po 30 letih so izdali drugo izdajo tega zeló zaslužnega dela. Skoraj ni češkega svetnika, katerega bi se ne bil zgodovinski lažikriticizem dotaknil s svojim strupenim duhom. Omenjam samo sv. Janeza Nepomučana, sv. Ljudmilo, sv. Vojteha, sv. Prokopa. Brez obrekovanja ni ostal niti sv. Vaclav, katerega so lažiliberalni zgodovinarji slikali kot slabiča. Zató je g. pisatelj prav storil, da je po prvi izdaji knjige dalje proučeval zgodovino in rezultat svojega proučevanja po 30 letih zopet naznanil občinstvu. — V uvodu pisatelj razlaga vzrok, zakaj je spisal to knjigo, ter pravi: „Razširjajo se neresnične sodbe in trditve o možu, ki je bil v prejšnjih časih zelo spoštovan; sliši se večkrat, da je bil slaboten bojzljivec, češ, da je rajši prostovoljno plačeval danj, namesto da bi se branil proti sovražniku“, in dostavlja: „Razširiti pravičnejše sodbe in trditve o značaju kneza Vaclava, je namen le-teh listov.“ Z veliko natančnostjo, ki priča o vestnem proučevanju zgodovinskih razmer, slika dr. Kalousek najprej zgodovino svetega Vaclava, potem se obrača k virom življenjepisa sv. Vaclava, katere kritično ocenjuje, in brani svetnika proti razširjenemu obrekovanju. Knjiga Kalouskova je polna dragocenega zgodovinskega gradiva. Fr. Štingl.

Moje divadelni toulky (Z uplynulých dob III.) Vypravuje Fr. Ad. Šubert. Svázek II. V Praze. Tiskem a nakladem české grafické společnosti „Unie“. 1902. Strani 185. — V tem zvezku je nabral Šubert spomine s francoskih gledišč. Pariške glediške razmere nam natančno popisuje, pisatelje, igravce, način ponašanja, iz-

govarjavo, izbero iger, intendance, sloge itd. Obširno in jako zanimivo popisuje gostovanje češke opere na Dunaju l. 1892., ko je češka glasba prišla do svetovne veljave. Naslikani so v tem zvezku: A. Dumas sin, Delibes, Massenet, Jauner, Vil. Jahn, Teuber, Smětana. Pridruženi so tudi similigrafirani listi Teuberjevi, Jaunerjevi in posebno zanimivi Smětanovi. Za Čehe je ta knjiga jako znamenita, ker obsega najsijajnejšo dōbo v razvoju njihovega gledišča.

Poljska književnost.

Z krajiny stu wysp. Dr. Ostaszewski-Barański. Lwów. 1902. Nakładem drukarni M. Schmitta i S-ki. Str. 147. — To lično knjižico je napisal znan poljski pisatelj, sotrudnik „Dziennika Polskega“, kot spomin na svoje lansko potovanje k 3. shodu slovanskih časnikarjev v Dubrovnik. „V pokrajini stoterih otokov“ je nazval knjigo, ker popisuje v nji dalmatinsko obrežje z mnogoštevilnimi otoki, ki se dvigujejo pred njim iz valovite Adrije. Od Reke potuje doli proti jugu. Opatijo, Vis, Hvar, Velebit, Rab, Pag, Zader, Šibenik, Zlarin, Krapanj, Krko, samostan Visovac, Knin, Morlake, Trogir, gradiče ob morju, Splet, Solun, Brač, Korčul, Lastovo, Neretvo, Pelješac, Gruž, Dubrovnik, Lokrum, Kotor, Črnogoro, — vse to si ogle damo s krova parnika „Villama“. Knjiga je zlasti zato vredna vsega priporočila, ker se ozira na vse najrazličnejše zgodovinske in kulturne razmere onih krajev, katere opisuje. Zlasti mesta so popisana kratko, a jako dobro. Pisatelj ne našteva posameznosti, ampak v kratkih potezah nam podaja jasen pogled na prošlost in sedanost dalmatinskih pristanišč. Posebno rad se ozira na ljudstvo in njegove navade, citira njegove pregovore, daje zglede njegovega jezika in pesništva, zamišlja se v častitljive zgradbe, v arhitektonično ostalino stare slave, ozira se na promet, trgovino, obrt dežele in semtertje, zdaj resno, zdaj šaljivo, pové kak dogodek s potovanja. Razloček med staro pogansko in novo krščansko omiko poudarja večkrat z jasno spoznanja in gorkoto čuvstva, ki nam kaže njegovo krščansko mišljenje. Slog je zabaven in lahek, zunnanost jako prijetna.

L.

Ruska književnost.

A. I. Haruzin: **Krestjanin Avstrijskoj Krajni i jego postrojki.** Otd. ottiski iz žurnala „Živaja Starina“. Vyp. I. 1902. g. S. Peterburg. Tipografija kn. V. P. Meščerskago. Spasskaja 27.

1902. Vel. 80. Str. 32. — To je gotovo najzanimivejša knjiga, kar so jih doslej napisali Neslovenci o naši domovini. G. Haruzin je že z obširnim delom o Bosni in Hercegovini pokazal, da se umeva kot malokateri seznaniti z onimi podrobnostmi ljudskega življenja, katerih površni opazovatelj niti ne vidi, v katerih se pa kaže v resnici prava ljudska duša. V tej knjigi je proučil posebno stavbe kranjskega kmeta. Lanske počitnice je preživel na Kranjskem in porabil ta čas v to, da je študiral domače gospodarstvo našega ljudstva. Najprej podaje pregled naše zgodovine in splošen geografičen opis. Potem popisuje vse stroke, s katerimi si naš kmet služi kruh, in gospodarsko krizo v naši deželi. Popis hiš in gospodarskih poslopij je jako natančen. Poživljajo ga mnogoštevilne po fotografijah posnete slike. Posebno so pisatelja zanimale razne oblike kozolcev in stogov po Gorenjskem, Notranjskem in Dolenjskem. Odkril je tu marsikako zanimivost, ki se dobi le pri kranjskem kmetu. Oblike hiš je pa proučeval najbolj v blejski okolici, kjer se je mudil najdalje časa. Načrti zidovja in hišne oprave so posneti po kmečkih hišah na Bohinjski Beli, na Bledu in v Zaspem. — Želimo, da bi lepa knjižica našla obilo čitateljev ne le med Rusi, ampak tudi med — Slovenci!

L.

Iz drugih književnosti.

Die Ortsnamen des oberen Pettauer Feldes. Ethymologisch-culturhistorische Studie von M. Žunkovič, k. u. k. Hauptmann und Lehrer an der Infanterie-Cadettenschule in Marburg a. D. Commisionsverlag von Wilhelm Blanke, Marburg. Strani 102. — Takoj v začetku knjige nam g. pisatelj odkrito naznanja, zakaj in čemu je spisal to razpravo. Muchar, pisatelj obširne zgodovine štajerske, je zapisal o prvotnih prebivavcih zelene Štajerske sledeče besede: „Die undankbaren, die wahre Geschichte nur verwirrenden Zurück- und Ableitungen von Eigennamen und topographischen Benennungen in der Steiermark auf das Slovenische, oder von dieser Sprache, muss man als grundlose ethymologische Spielereien be-dauern“. 1) Te besede nemškega zgodovinpisca so dale g. Žunkoviču povod, da je začel temeljito preiskovati krajevna imena zgornjega Ptuj-skega polja. Uspeh tega proučavanja je ta, da je dokazal ravno nasprotno od tega, kar je trdil Muchar. G. pisatelj pravi, da ni našel niti enega imena, katero bi mogel nazvati keltsko,

1) Muchar, „Geschichte des H. Steiermark“. I. 21.